

Politikai
röpiratok

5

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Bécsben, nyomtatott Jacob és Holzhausennél.

DE BALLAGI GÉZA.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

5

36

FOEDERÁLT HUNNIA

VAGY

A NEMZETEK EGYESÜLÉSE.

IRTA

GR. KÁROLYI EDE.

XIII. DE AGDIS
SINE NOBIS —

3.

KASSÁN,
NYOMATOTT WERFER KÁROLYI KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1860.

FÖDERAL T HUNNIA

1877

A NEMNETEK REGJISZTERE

1877

ELI R. F. 1877

1877

REGJISZTERE

1877

I.

Azon idő korba léptünk, melyben egy század a jövő századnak üdvös jobb létét alapítja, boldog azon nemzet, mely megértve a kor szavát, jövő nagyságát utónemzedékei számára biztosítani tudja. Ellenben, fájdalommal előre mondhatjuk, miszerint azon nemzetek, melyek a kor intéseit meg nem értve, nemzeti hivatásuknak kellően megfelelni nem tudnak vagy nem akarnak, és saját érdekek ellenére magokat tévútra engedik vezetetni, — véres verejtekü fáradozásaik, és törelvéseik daczára sem érendik el tán soha azon biztos állásponthoz, mely a nemzeti öröklét legbiztosab talpköve. Ily nemzetek elfognak sodortatni, vagy mások céljainak elérésére eszközül felhasználtatni míg végre a később világ csak a történelemlapjaiból fogja megtudni, hogy valaha léteztek.

Régibb időben a vallás, a lelki megnyugvás e főtényezője vala azon eszköz, melyet a pártérek felhasznált népek szrencsétlen elnyomására, mi akkoron a vallás színe alatt üztett, az napjainkban a nemzetiség örve alatt folytatattatik, mely a nemzetiség a népek legnemesebb kincse viszályok eszközül lealacsonyítva, a közös ellen kezében oly kétélű fejsze, melylyel ma egyikben hólnap másikon halálos sebet ejt

lehet, és valameddig a nemzetiség ily alacsony eszközül használható leend, örökös viszály, szüntelen zavar és szakadatlan izgatottság fogja a nemzeteket gyengíteni és gyötörni.

De éppen e szomrú eshetőségnek elejét venni, korunk legfőbb feladata.

A nemzetiség fogalma politikailag véve ugyan az lévén ni a vallásé, önként következik, hogy valamint a vallás általi zgatásnak, s az ebből következően folyó népgyilkolásnak egyedül a vallás-türelem (tolerantia) és vallás-szabadság által elhett elejét venni: ugy a nemzetiségek, egymás elleni ingerültségének, s ebből eredő viszálynak egyedül és csak is a nemzetiségi tolerantia, és a nemzetiségek teljes egyenjogúságának tetteges elismerése által lehet határt és gátot vetni.

Ezen állításunk igazságáról meggyőződve, ha az általunk kimondott elv elfogadtatik, megszünend azonnal az átkos nemzetiségi viszály, mely közel multunkban testvér-gyilkolást és népek anyagi jólétének megsemmisítése után majdnem a jemes nemzetiségek szellemi kiirtását idézte elő.

Napjainkban a nemzetiségek izgatóiban nem is láthatunk ást, mint a vallás egykori, önérdek által vezérelt izgatónak övetkezetes elv utódait, kiket a civilizált századok átkai öröösen követendik.

Nem hisszük, hogy ilyenek korunkban létezhetnének. legvagyunk győződve, hogy a gyászos múltakon okulva mindyájan, főleg a nemzetek jobbjai, már az emberiség közügyéül is inditatra, ily alacsony eszközöket megvetve egyedül arra gnak törekedni, hogy valamint hajdan a vallás-szabadságatal a vallás-szakadásokat megakadályozni tudták, úgy jelenen a nemzetiségek szabadságának tetteges elismerése által eretett közös hazánkat a végromlástól megmenteni fogják.

Hazánk leendő nagyságának alapja a nemzetiségek sza-

badsága. A szó teljes értelmében vett Szabadság azon édes gyümölcs, melynek mérsékelt élvezetéből életerőt, ellenben túlszolgáltatásból halált okozható mérget szivhatunk.

A szabadság mérsékelt élvezete egyesekre vonatkozólag más honpolgár szabadságának bántalmaig, többek irányában pedig a közérdek fenyegetéseig terjed. A szabadság azontúli használata egy a féktelenséggel, és valamint egyesekre, úgy társadalmakra nézve is vészt hozó.

Itt azon kérdés támasztható, mikor támadtatik meg az egyes szabadsága? s mikor fenyegettetik a közérdek?

Az elsőre mindenki felelhet önmaganak, — a második feleletre váró kérdés pedig az, mire nézve a világ soha egye nem értend, és mindenkor csak a véleményezők túlsulya által fog eldönteni.

Ezen szüntelen, ujjonnan támadó és csak korszakra határozható kérdés mérlegébe kívánjuk vetni mákszemnyisúlyt nyomszerény nézetünket, hogy ez által is fejlődjék ama döntő hatalom, a közvélemény.

Mi, csekély véleményünket azokéhoz csatoljuk, kik állítják, hogy valamint a vallás-szabadság korlátja csak a lelkiösméret, úgy a nemzetiségek szabadság esupán a legmagasbb Administratio pólczán szükségelt nyelv-egvessége lehet. Ezt állítván, azt hisszük, hogy a nyelv egység csak egy egész hazát képviselő pólczok szükséges, de hogy ezen pólczokról lefelé kisebb nagyol felekezetekben oszolhat a haza köznemizete, a nemzetiségt megkivánt arányban, mert csakis az ily tágra bocsájtott nemzetiség gyepelője fékezheti azokat, a majd biztosan bekövetkező közönyösség (indiferentismus) által, csak így haladhat haladotlanul a nemzetiségek egységében nagyobb, s már előbb haladott tömege, minden nemzetiségek közreműködéseit f

használva, a kifejlődés szabad út törésére, de mindenesetre azon igazságos feltétel alatt, hogy ők is az ily közös erővel tört úton tehetségek szerint szabadon haladhassanak. Már ekkor a külön nemzetiségek többé nem a harc, de a civilizatio versenyterén a közérdekben fognak találkozni. Ezen véleményünket támogatja azon meggyőződés is, hogy több nemzetiségekből állhat egy erős és egyes haza, különböző nyelvek iránylagos egyenjogúsága mellett, mert nem a nyelv egysége képezi a nemzet egységét, példa erre Angolhon és Amerika, hol egy a nyelv, de soha egy nemzetté többé nem vá-
 andanak, mert közérdekek külön álló. Ellentétes, például szolgál Schweiz, bizonyítva, hogy nem különböző nyelv-
 iz, mi egy ország vagy egy közös haza létét lehetleníti, Schweizban, francia, német és olasz a nemzetiség és nyelv, még is ott, mind sehhol jobban, egy a haza és schweitzzi minden-
 ionfi, mert itt egy a közérdek a közös szabadság és anyagi jólét. De éppen ezen szabadság és jólét valódi elfogása az, mi szükséges, hogy a nemzet legfőbb osztályától le,
 legműveletlenebb osztályáig mint a vér kerengése a testet-
 etőtől talpig az egész nemzetet hassa át, mielőtt az önmaga-
 lönthetné sorsát, s érthetné közérdekét.

Ezen értelmi felfogásnak még nagy a hiánya tágas ha-
 ánkban, és ezen hiányt használja fel a zsoldos s önérde-
 ü pártütő, ezt használja fel hasonlóul a zsarnok, a zsar-
 okságra törekvő nép vezérrel, ez ellen pedig csak
 gy a védpaizs; t. i. a népnevelés és a népfelvilágosítása. Ez
 eszi kettős kötelességgé a műveltebb lelki honfiaknak a né-
 et valódi önérdekek felé vezérelni, hogy így megnyilván-
 gy tágash látkör, megértessék vele azt, hogy Horvátország is
 stvér és társországa Magyarhonnak, hogy minden más nem-
 etiség is csak kiegészítő része egy hatalmas egésznek, és hogy

mindnyáján egy magyarbirodalmi koronához tartozunk: „**Unnia közös hazánkhoz**“.

E birodalom tán egyetlen a világon, mely jelenleg képes mint saját, mint társországa, mint pedig a kebelébe beélt nemzetiségek önérdekének megfelelően a nemzeti, vallási és politikai szabadságot megadni és biztosítani. De ezt csak egy feltétel alatt teheti s e feltétel a közös egyetértés, — ezen egyetértés pedig csak úgy lehető, ha mint főlebb említők, a nemzetiség szabadságát az anyagi lehetőségig az összes egység kockáztatásának határaig őszintén oda ajánljuk, — s valamint ez a haza iránti szent kötelességünk, úgy viszont kettős kötelességgé válik a többi nemzetiségeknek, és vezéreinek e sok milliókat boldogító nagyműhöz ép oly feláldozó őszinteséggel s erélylyel segédkezeket nyújtani, mert valamint tagadhatatlan az, hogy a magyaroknak szüksége van testvérmemzeteire, ép oly való s igaz, hogy azoknak viszont egy nemzetiségi, vallási, politikai szabadságról birodalmi tekintélyre és súlyra szükségük van, mire ismét civilizált Európában egyedül a magyar nemzethez való csatlakozás és közös egyetértés vezethet.

Forduljanak bár hová, mit láttak a múltban? és mit látnak a jelenben? örökös Ámitást és oly érdekeket, melyek önérdkekkel soha nem egyeztek s megegyezni nem fognak; — ellenben nálunk mellezve minden törvényes, történeti és valszalmat gerjesztő múltunkat, — találnak oly nemzetet, melynek számtalan fő érdekei az övékkel mindenkor jelenben s jövőben anyagi és szellemi tekintetben azonosak.

Ha a jelen európai viszonyokból tanúságot akarunk méríteni, úgy tekintsünk nyugot felé, ott III-ik Napoleon, midőn országa hatalmának és dynastiája elvi és jogi öregbitésén célját kitűzé, kéntelen vala a nemzetek szabadságát főeszköz

használni, s ott, hol egyes elég számos nemzeteket nem talált, (p. o. keletre vonatkozó tervében) ott, mondjuk, hogy a szándékolt, politikai egyensúlyt létre hozhassa, maga is a foederatív elveket jellemezé, pedig ezen elv nem más mint egy ország alakítására azon módot használni, melyet mi is hazánk reorganizációjánál társnemzetiünk irányában követni akarunk, sőt mely elvből a lehetőket, e hazában még most szétbomolható agglomerált nemzetiségek irányába ajánlani kívánunk. Mert esupán így remélhetjük elérhetni azt, hogy hazánk közérdek által összekapcsolott tartományaival egy erős, compact birodalomná válhatik, melynek integritása akkor válland Europa egyensúlyjának szükségévé, ez lévén az egyetlen mód, mely Európának reményt nyújthat a kebelében élő ellenséges nemzetiségeket hozzá tömegesítve nemzetiséggil való megfosztás nélkül a civilizáció ösvényén békésen haladva látni. Csak így reménylhető a nyugot felé már szenvedett, és tán még szenvedhető veszteségeket keleten a nemzetek szabadakarátú hozzá járulása által kipótolni s közös hazánk nagy hatalmát megállapítani. E politikai nemzetis vallási szabadságot ígérő foederatio egyedül az, mely közös hazánknek az ohajtott tágasb látkört birná ennyire megítani. Nem is reménylhető más úton azon szilárd megállapítás, melynél fogva egy törzs oly különböző faju nemes oltányokat egymás megrongálása nélkül elbirni képes legyen, (sakis ez által reménylhető, hogy az egymás vesztére felhasznált nemzetiségi fegyver éle örökre eltompuland.

II.

A Foederalismus eszméje azon szükségből keletkezett, mely nemzetek történetében oly gyakran előfordúl, midőn külfegtámadások ellen tágasb védelmi tért foglalni, s azon több eszközöket egyesíteni törekedtek.

A Foederalismus első keletkezete véd és daczfrigy volt, melyhez közös kibékítő eljárások — (közös diplomatai képviselő is csatoltatott, ebből eredt, hogy a Foederalismust következő három főtényező jellemzi.

Az első keletkezni látjuk azon időben, melyben a népek a fegyveres térre léptek át és szükséggé vált egy foederatív sere létezése, hogy ezen közös szövetséges erő kiállítása által, egy foederatív parancsnok vezérlete alatt megtámadóik ellen töl erővel, jelentőséggel és egyetemességgel működhessenek.

A másodikat találjuk a diplomaticus működésekben, és pedig a diplomaticus képviselőnek (representatio) egyesülésében midőn t. i. többen azon célból egyesülnek, hogy elveiket érdekeiket a támadások ellen annál nagyobb erőlylyel és szilgyal támogathassák és védhessék.

Végül a harmadik, a két előbbinek következetes kifolyásából, t. i. a felmerült pénz-szükségek fedezése szempontjából eremből egy foederatív közös, de csak internationalis közös terhelviselő pénzügyi közös egyesülés következett.

Ezen eszmének tehát eredetben nem volt más célja, mint a véd és dacz szövetségnek öregbítése és örökítése.

E foederatív eszme mind a három kormányformára alkalmazható, ha a foederáltak homogen kormányzati formákkal rendelkeznek. De mi itt csupán a Monarchico-Constitutionalis kormányformárai alkalmazását említjük. És pedig

1. Az alkotmányos országok között állítandó Foederatív nézve. Hogy a nemzetek eme általunk említett három főtényezőit kapcsolatba hozni lehessen, egy diplomatai országok g lése szükséges, melyben a fejedelmek jogai éppen úgy mint népek jogai egyaránt követek által képviselve legyenek, és pedig úgy, hogy ezen követek diplomaticus képviselő, a foeder sereg, az internationalis pénz és kereskedelmi ügy kérdései de csak ott, döntő hatalommal birjanak.

E diplomaticus országok gyűlése egy diplomaticus nyelvet is igényel és pedig olyat, mely ott hol külön nemzetiségek egybefo-
rasztatnak, egy nemzetiségnek sem szolgálhat előnyére.* Ilyen
plomaticus nyelv vala hajdan a deák, ilyen korunkban a franczia.

A fennebbieket nem a törvényes jogalapon már is egyesült,
nem csak a még egyesülendő nemzetiségek erényébe hoz-
ták fel, mint ezen elv kuforrását, hogy abból a körülménye-
kre alkalmazhatókat megérinthessük.

2. Midőn egy ország, és társországok között a belauto-
nomiát, a közösen elintézendők sorából kivesszük, (mint Horvát-
ország ügyében) foederativ eszmét érintünk, csak hogy ezt alsóbb
fokozatról és szorosabb értelemben jellemzük ekként még lejjebb
szállva, midőn a megyék valódi autonomiáját kívánjuk vissza-
hozni és felállítani (mint közöshazánkban akarjuk) alkalmazzuk
ezen közös eszmét, de még zártabb körbe szorítva a
bizérdeket. —

Igy végre 3. midőn a haza megyőit, egy tömegbe vonjuk
és s ezekben ha nem is különböző törvényt, de különbö-
ző szokásokat, nyelveket s bár általában elismert, mindazonáltal
nem mindenütt alkalmazott törvényeket használnánk, ismét a
foederatio eszméjét érintjük, ilyen végre minden egyes honpol-
gár nemzetiségi szabadságának eszméje, mely által
minden egyes polgár szabadon választhatja magának azon
nemzetiséget, melyhez csatlakozni kíván, mi által minden
egy a nemzetiség, nyelv, vallás és nevelés ügyében biztos
kielégítő szabadságot és befolyást nyerend.**)

***) Császerűnek vélnök ezen tágra nyitott az egyház anyagi ügyeire való világi
bolyást, a katholikns egyház ügyeire nézve is a protestáns modorban lehetőleg alkal-
mazni. Még azon nagy előnyt is nyujtandja, hogy ily magasztos főérdekek csak a nem-
zek legműveltebb s értelmesebb egyéniségei által fognak képviseltethetni, és a nem-
ek egyesecinek is ösztönül szolgáland arra, hogy a diplomátjai művelt térre magokat
épezzék.

III.

A Föderalizmusnak a második pont alatt érintett elv alkalmazva a magyar és horvát-testvérországokra, azt hisszük, hogy ezen társországok föderatív egyesítésében akadályok találni nem fogunk, a mennyiben horvát-testvéreink erre vonatkozó nézeteit ösmerjük, s azok nézeteinkkel majd nem tökéletesen megegyezők.

Töbбекet mellőzve, figyelmünket az „Agrami Pozo”-ra vonatkozó cikkeire fordítva azt látjuk, hogy abban horvátországnak magyarországhoz leendő visszacsatolása nemzet nevében általánosan és határozottan kimondatik. Nézetünk szerint taglalva ez állítást, azt mondjuk, hogy itt visszacsatolásról szó nem lehet. Mert szakadás — törvény értelmében e két testvérhon között soha nem létezett. Együttünk a két nemzet által egyetértőleg hozott megállapított alkotmányos közös fejedelmek által szentesített törvények alapszik. Ezen történelmi jog alapon biztosított testvéri szoros kapcsolat megoldani semmi hatalomnak jogában nem áll. A nemzetek és népek közmegegyezésére fektetett törvényes kötés szerződések, szentek és sérthetetlenek, azok épségét és tartóságát semmi körülmény, semmi más hatalom, mint egyedül a nemzetek és népek közös akarata, és beleegyezése bonthat fel. A két testvérország helyzete e szerint új stadiumba nem lép, azok jogi és történelmi viszonya egymáseránt sem tízenkét éves szünet, sem az állítólagos visszacsatolás által nem változik, csak mint a tengeren haladó, rades útjában bizonyos ideig feltartott hajó, a viharok szünetre folytatja, de nem kezdi újra kijelölt útját.

Magyarország, valamint 1848-ig úgy ezután, és jelen is Horvátországot jogilag testvér és társországoknak tek

annak magyarországgali egyenjogúságát elismeri, azt fentartani fentartatni kívánja.

Úgyan is Magyarország elismeri, miszerint a társ Horvátország bel autonómiajára nézve magyarországtól független s önálló, törvénykezési, adózási s minden egyéb belszerkezeti ügyeit pedig magyarországgal egyenjogulag s egyetemen intézendi.

Bánját, miként Magyarország nádorát minden idegen befolyás és kényszer nélkül szabadon választhatja, ki nem mint a magyar nádor alárendeltje, de mint ahhoz hasonló horvátországban a belkormányzat és törvénykezés feje.

Okúlva múltunk történetein, s tekintve a nemzet életet, tapasztaljuk, hogy mennél szorosabb azon lánczozat, mely népet összeköt, s mentől közösebbek a nemzetérdekek, annál biztosabb alapon nyugszik a nemzetélet örökkévalósága. — Úgyan azért kívánatos volna, hogy magyar- és horvátország törvényei a lehetőségig egyek s ugyan azonosak legyenek.

Beláthatlan horderő, közös nemzeti életünk garantiája rejlik ezen ohajtásunkban. A kettős haza külső látzat szerint formálisan önállóságánál fogva külön állományt képezne ugyan; de lényegben annál inkább egygyéforrna, mennél öszszébb fűzeték a kettős test lelke, a törvények egységében.

Ezen egység megállapításának módját bővebben taglalni nem akarjuk, az országgyűlésben együtt leendő közös honfákra bizzuk e fontos tárgy eldöntését, mi csak mint a társországokat összekötő kapocsnak nélkülözhetetlen lánczszemét állítottuk.

A magyar országgyűlésre küldendő Horvát képviselők jogát minő az 1848-ikig volt, épségben fentartatni kívánjuk, úgy hogy őket, szintűgy mint magyarország képviselőit a képviselt nemtek számához képes arányban egyenjogulag döntő szavazat illetni azja mind azon kérdésekben, melyek a horvát országgyűlésen

külön tárgyalatni többé nem fognak, ellenben az ország autonomiáját illető ügyekben csupán ülési és javaslati jogulend, a mennyiben ez utóbbi tárgyakat saját országgyűlésök elintézni kívánják, hol bármely törvényt hozhatnak, mely közös haza törvényeivel ellentétben nem álland.

Minthogy pedig oly országgyűlés előtt állunk melyre néve még a követválasztási mód is napikérdésé vált, szükségesnek látjuk kinyilatkoztatni, hogy a mennyiben ezen országgyűlés Alkotmányozó is leendő, a 48-iki képviseleti eszme alapján választást elmulasztatlan szükségnek tartjuk, ne hogy törvényterüinkről lemozdítsunk. — És ha ez Horvátországban keresztül vihető nem volna, — csak akkor, az erre vonatkozó óvfentartása mellett, de csakis akkor, legalább mint magyarhonban a népesség aránya szerint történjék a választás, hogy így horvát-követek csak éppen mint a magyar követek a népek száma szerint egyenlő arányban álljanak, és szavazatuk egyenjogú lehessen.

Végre a társ-országra nézve még megemlítenünk valjuk azt is, hogy mi Horvátország Integritását tiszteletben tartani akarjuk, sőt a tőlök törvényesen és jogosan követelt határatartozó részek vissza szerzési ügyökben a tőlünk telhető módon általánosan segíteni és gyámolítani fogjuk. De valami ők ezt tőlünk jogosan követelhetik, úgy viszont mi is kívánjuk vagy Horvátország a törvényes számú megyéken kívül tőlme gyét, vagy több területet magához csatoltatni ne kívánjuk mely eljárás különben is nemzetjogi sérelem nélkül meg nem történhetnék.

Tiszteljük kölcsönösen a törvényes és történelmi jogok igyekezzünk a testvériség szent frigyét oly alapra helyezni melyen Hazánk nagysága minden viharok között fenn állhasson mellőzzük mind azt, mi valaha e szent frigyét gyengíteni vagy éppen megoldani képes lenne. Ezen rövid nézeteinket vélt

szükségesnek vázlatban megemlíteni, mert ezekből kiindulva eményljük a társországgali szorosabb Foederatiót legkönnyebben elérhetni.

IV.

A Foederalismus harmadik osztályát, s arról a 3-dik pontban elősoroltakat tekintve, hogy e magasztos eszmét a hazánkba beékelte különböző nemzetiségekkel elfogadtassuk, s ez által kölcsönösen egyesülve egy hazát képviselhecssünk, szükségesnek találjuk ezen nemzetiségek egyenjogúságát határozottan kimondani, és érvényesíteni.

Főtörekvése a magyarnak minden nemzetiségek jogos igényeit kielégíteni, s a külön érdekeket a haza érdekével kapcsolatba hozni. Ezen vele született természeteti ösztöne a magyaroknak sugalja azt, hogy azon szabadalmakat és jogokat, melyeket maga számára kivív és biztosít, a körülötte levő és hozzá tartozó nemzetiségekkel is egyenlően testvérileg megossza. Mely megosztást testvér és szomszéd-nemzetekre a legtágasabban értelmezzük, meglévén győződve, hogy a magyarnak fő garantiája abban rejlik, ha az egész monarchia nemzetei ép oly szabadelvű alkotmánnyal bírnak. Minélkül egyikünknek sem lehet alódi biztossága.

Már 1848-ban törvényeibe iktatá a magyar nemzet a hozzá tartozó nemzetiségek egyenjogúságát, kimondá: hogy a haza törvényei alatt egyenlően védve állunk mindnyájan, s hirdeté minden nemzetiségek egyenlő szabadságát.

A román, szerb, szláv és szász nemzetiségeket soha idegen övényekül nem tekintettük, testvérileg osztánk meg velök jogainkat és hajlékunkat, egy testvéri szent kapocs fűzött egy-ve bennünket, melyet sem ármány, sem idő megszakítani nem birt soha. És midőn rosz akaróink által tévútra vezet-

tetve, némely testvér rész egy időre elpártolt leghivebb testvérétől a magyartól, midőn véres karddal szemközt állott az egymással örök életre hívott testvérnép, gyászt öltött e nemzeten mint a család, mely legkedvesbb tagját veszté el.

E gyászemlékü idők, a testvéri szeretet árja által elmosdottak, a testvéri vértől párolgó kard hüvelybe szállt, a testvériség angyala visszatért, s béke fátylának fénye a sötétség eloszlata.

Most egy nagyszerű Metamorphosis küszöbén állunk, mielőtt e küszöböt átlépjük, nyujtsunk baráti jobbot egymásnak, irtsuk ki keblünkből a gyanúsítás esiráját, hogy midőn a lehetőségek tengerén hanyattatni fog sajkánk egymást segítő a viharral megküzdhezzünk, mert csak így fogunk biztosan kiköthetni a diadal remény partjain.

A szabadság isteni nem földi adománya az embernek attól senkit megfosztani nem szabad. Az ember szabadságát társadalmi élet eszméje korlátozhatja csupán. Valamint minden ember emberi, úgy minden egyes nemzetiség nemzetiségi jogok azon társadalom, melynek kiegészítő tagját képezi törvény szerint szabadon gyakorolhatja, mert a nemzetiségek különzetősége a nemzet nagyságát és haza egységét éppen úgy nem kockáztatja; mint a Religiót nem a hit-felekezetek tölfélesége.

Tekintve a hazánkba becélt többenű nemzetiség érdekeit, hogy azok a haza közérdekével összhangzásba lépnek, következő módokat követendőknek vélünk.

Diplomaticai nyelv az egész hazában egy — a magyar.

E nyelven alkottatnak törvényeink, e nyelven közlekednek megyeink, s e nyelven érintkeznek főbb hatóságaink kormánylyal.

A többi hazánkban élő nemzetiségek pedig, minők a ro

gerb, szlav és szász elemek használják nemzeti nyelvöket, szabadon, tanítsák azt iskoláikban, tartásuk meg diplomaikban közgye-
gi intézményeikben s élvezzék minden korlát nélkül a törvényes
hatóságok előtt. Több nemzetiségi megyékben pedig a megyegyű-
lések tanácskozmányaiban bármi nyelven szóllaniok szabad legyen.

Ezen nyelv egyenjogúsága egyáltalán nem fogja aka-
lyozni a hivatalos közlönyök egybevágó s összhangzó műkö-
léseit.

Továbbá a hivatal képesség kiterjesztendő minden nemze-
iségre, a kit a közbizalom megválaszt, bár mi nemzetiségű
gyen is, vallás és rangkülönbség nélkül hivatalt vagy mélt-
ságot viselhessen,

Használjunk fel minden módokat, hogy különösen a hazánkra
szerve oly üdvös foederatív elvek közöttünk meggyökeresedvén
tömölcsözzenek.

Memnyire igyekezett a magyar ezen elv alapján mindenkor
nemzetiségeket kielégíteni, kitetszik abból is, hogy midőn a
szava legnagyobb zajlásban volt, s a forradalom viharai által
nyattatott, — jogos kívánataikat teljesíteni ohajtotta, ugyanis
1849. évi julius havában készítet a magyar ministerium
nemzetiségi ügy kiegyenlítésére vonatkozólag egy indítványt,
elynek ide vonatkozó némely lényegesebb pontjai vázlatban
vetkezök :

„A nemzetiségi szabad fejlődés az ország minden lakosai-
k megengedtetik, s következő rendeletek által biztosítatik;

A magyar nyelv a kormány hivatalos nyelve leend, min-
n administratív, törvényhozási és katonai ügyekben;

A többi nemzetiségek nyelvére nézve e következők alapítat-
meg:

Községi gyülekezetekben minden honpolgár anya- vagy
magyar nyelven szólhat, a gyűlési jegyzőkönyv a többség által
elhatározandó nyelven viendő;

A vármegye gyűléseken minden szavazó anya- vagy magyar nyelven szabadon nyilatkozhatnak, hol egy nemzetiség az összes népesség egyfélénél több, ott a jegyzőkönyv vitelre a többség nyelve lesz alkalmazandó, ha a többség kívánja, — a közlekedési nyelv a megyékkel és kormánnyal magyar leend;

Az első bírósági törvénykezési ügyekben, a fenebbi pontban körülírt eljárás alkalmazandó:

A hatóságokhoz szabad leend az ország minden nyelvén folyamodni;

A Görög Synodus összehívandó, ez szabadon határozandó, egyenjoguan minden más vallásfelekezettel vallási és oktatási ügyeiben, joga leend püspököket nevezni, s a szerb egyházzal való egyesülési ügyben határozni;

A Görög-nemegyesültek magok rendelkezendnek egyházi és iskolai alapítványaik felett;

A pesti egyetemen egy tanszék fog részökre állapíttatni:

Mindenki, minden nemzetiség, nyelv és valláskülönbség nélkül minden méltóság és hivatra érdem és tehetség szerint képes leend.

Megengedtetik és illetve meghagyatik a kormánynak, hogy ezen határozat életbe léptetése iránt kellően intézkedjék.

Különösen feljogosíttatik a kormány, miszerint a románok és szerbek igazságos követeléseit elégtse ki, s méltányos panaszaikat önhatalmánál fogva is kiegyenlítse, vagy e véget egy új törvényjavaslatot terjesztszen az országgyűlés elé; végre

Felhatalmaztatik a kormány egy általános Amnestia hirtetésére mindazokra nézve, kik egy bizonyos határideig fegyvereket letévén, a magyar nemzet függetlenségére hűséget esküsznek.

Ezen alapeszmék rövid vázlatát azért kívántuk említeni mert igazolási okmányul szolgálnak arra, miszerint a magyar nemzet a legizgatottabb és legzavartabb állapotjában

sem felejtkezett meg a testvér-nemzetiségek ügyeiről és bajairól, hogy azok sorsát mint önmagáét javítani és tökéletesbiteni soha meg nem szünt önként következik ebből, hogy ha a magyar nemzet azon időben, midőn a felizgatott nemzetiségek ellenségesen állottak szemközt, és kölcsönös megrontására egymásnak törekedtek, ennyit ajánlott a nemzetiségek sorsának enyhítésére; mennyivel inkább hihető, hogy most, midőn a régi testvéri viszony helyre állt, és békességben egymással karöltve igyekeznek a kitűzött czél eléréséhez, igyekezni fog a magyar nemzet minden kitelhető módokat felhasználni, hogy méltányos követeléseiknek eleget tegyen, s valamint saját, ugy hasonlóul az ő sorsuk boldogságát örök időkre megállapítsa.

Ezen eszmék magyarázatát, nem mint útmutatást, de inkább a közvéleménynek mint ezen nagy mesterünk követője említettük, nem is mint annak fogalmazó tolmácsai léptünk fel, van annak külön tolmácsa e jeles hazánkban, hol üdvünkre a Capacitásnak legiója létezik, de csupán csak azért jellemeztük ezen eszméket, hogy a talán létre jövő országgyűlésre, már jó előre készüljünk el, és a haza inteligentiája kebelében készüljenek el az ott taglalandó eszmék, nehogy a teendők rohamától terhelt tanácskozmányokban, valahogy elharmarkodott munkálatok fogalmaztassanak, mint a közvélemény szülöttjei. — A közvélemény ugyan századunk legnagyobb bírója, de oly bíró, ki megrohanva itélni nem tud, — és ily esetben fellépnek helyette a kor-vezérek, kik csak bitorlói a közvéleménynek, — ezen veszélyt elláritani kívánván, jellemeztük ezen korszerű kérdéseket, hogy azokat böles belátásával és igazsággal ítélje meg a Haza. —

DE BALLAGI GÉZA.